

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Підвищення колективної відповідальності під час ліквідації надзвичайних ситуацій, а також висока суспільна значущість роботи підрозділів ДСНС та інших служб, що відповідають за безпеку життєдіяльності населення, актуалізують зростання вимог до управлінської підготовленості їх керівників. Належний рівень такої підготовленості виражається у сформованості управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини. Перед педагогічними колективами ВНЗ ДСНС України постає важливе завдання – налагодити ефективну систему підготовки курсантів і студентів до управлінської діяльності.

Виконані нами дослідження дають змогу висунути припущення, що різноманітні науково-педагогічні інновації (передусім, методичні заходи) можуть успішно реалізуватися лише в разі дотримання обґрунтованих необхідних і достатніх педагогічних умов. Уважаємо, що для реалізації процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності доцільно створити у ВНЗ ДСНС певні педагогічні умови, а їх виявлення, обґрунтування, апробація є важливими завданнями наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що педагогічні умови доцільно розглядати як структурну складову педагогічних моделей та оболонку відповідних технологій, оскільки їх забезпечення дає змогу на практиці перевірити запропоновані автором заходи, необхідні для підвищення ефективності навчання. Проблеми визначення та застосування категорії «педагогічні умови» присвячені науковій праці В. Андрєєва, В. Белікова, В. Беркова, О. Галкіної, М. Данилова, С. Диніної, В. Загвязінського, М. Звереві, Н. Іпполітової, Б. Купріянова, А. Литвина, Н. Михайлової, А. Найна, І. Підласого, В. Семиченко, Н. Стерхові, І. Фролова, А. Хуторського, Н. Яковлевої та ін. Зокрема В. Семиченко трактує умови як елемент педагогічної діяльності, що інтегрується в її структуру через «сукупність емоцій і психічних станів, які вони породжують» [10, с. 315-

316]. М. Фіцула розуміє педагогічні умови як окремий компонент педагогічного процесу, що інтегрує в собі сукупність заходів (об'єктивних можливостей), спрямованих на досягнення мети; середовище, в якому перебувають і без якого не можуть існувати предмети, явища [11, с. 398]. Однак проведений аналіз науково-педагогічних досліджень і освітньої практики свідчить про відсутність науково обґрунтованої системи педагогічних умов формування управлінської компетентності курсантів і студентів ВНЗ ДСНС.

Мета статті: обґрунтувати, уточнити і деталізувати педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини, які матимуть прогностичний характер і зможуть бути реалізовані в реальному освітньому середовищі ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Передусім, розглянемо методологічну сутність поняття «педагогічні умови». Дослідники виділяють кілька наукових підходів до поняття «педагогічні умови», зокрема це: сукупність об'єктивних можливостей вирішення освітніх завдань; сукупність заходів, необхідних для освітнього процесу; педагогічні вимоги, правила, що забезпечують оптимальну навчально-виховну діяльність; обставини, за яких компоненти освітнього процесу перебувають у найкращому взаємозв'язку; сукупність зовнішніх і внутрішніх впливів на освітню систему тощо. Більш коректним вважаємо твердження, що педагогічними умовами доцільно вважати сукупність різнопланових, зовнішніх і внутрішніх щодо освітньої системи соціально-педагогічних, дидактичних, організаційних і психологічних чинників, необхідних і достатніх для її виникнення, стабільного ефективного функціонування та розвитку [6, с. 20]. Педагогічні умови визначаються станом суспільного розвитку та характером міжособистісних зв'язків, рівнем духовної культури, знаннями, досвідом та іншими обставинами, що визначають суспільство загалом, а також освітню систему, її структуру, закономірності й основні принципи функціонування та розвитку [2, с. 24].

Педагогічні умови дослідник обґрунтовує, планує, створюються, вбудовує в освітню реальність із метою позитивно вплинути на процес навчання, проте вони незавжди жорстоко визначають одержання необхідних результатів [1, с. 119], через постійні непередбачувані зміни в освітній системі. Тому, ці умови потребують постійної корекції на основі одержаних результатів і відповідного вдосконалення. Лише належним чином організована їх реалізація на практиці забезпечує ефективне функціонування та розвиток освітньої системи в потрібному напрямі, гарантує неперервність, підвищує якість та ефективність навчально-виховного процесу [4]. З огляду на це, важливо не лише визначити необхідні умови, а й забезпечити їх дотримання та неперервний зворотній зв'язок задля коригування освітніх інновацій.

На наш погляд, педагогічні умови мають бути викладені у формі чітких правил із конкретним формулюванням (розроблення, забезпечення, супровід, підтримка тощо). Водночас до сукупності педагогічних умов доцільно включати приблизно рівноцінні за значимістю ключові психолого-педагогічні фактори (чинники) і соціально-педагогічні обставини. Безперечно, ефективність формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини зумовлюється низкою внутрішніх і зовнішніх чинників, які є визначальними для успішної та продуктивної навчально-виховної діяльності курсантів і студентів. Однак, на цю діяльність майбутніх фахівців впливають різноманітні зовнішні чинники, які ми не можемо змінити [8, с. 115].

Ґрунтуючись на цілісному підході, щоб виділити необхідні та достатні педагогічні умови серед усіх чинників та обставин, що впливають на освітню систему, визначити їх сутність і зв'язки з об'єктами та явищами, слід здійснити комплексний науково-педагогічний пошук та аналіз усіх можливих факторів, спрямованих на модернізацію мотиваційної, пізнавальної, навчальної, виховної, практично-функціональної, організаційної, контрольно-оцінної та інших складових професійної підготовки у ВНЗ [7, с. 121], спрямованих на формування управлінської компетентності. Очевидно, є доцільним, щоб кожна умова відповідала одній із цих складових, якщо її параметри необхідно змінити для вдосконалення досліджуваного освітнього явища.

Спираючись на пропозиції науковців, педагогічні умови в нашому дослідженні ми визначали із використанням методу факторного аналізу. Для цього в якості експертів було залучено низку досвідчених науково-педагогічних працівників із великою практикою (більше 15 р.). Передусім, були вивчені та проаналізовані педагогічні умови, запропоновані іншими науковцями стосовно близьких проблем (управлінської підготовки офіцерів різних відомств

майбутніх рятувальників – С. Бурий, Т. Данилова, В. Король, О. Луцький, Ю. Панков, В. Шемчук та ін.). Більшість із цих умов – розрізнені, несистемні чинники, які позитивно впливають на досліджувані явища, але потребують доопрацювання.

Крім цього, з власного досвіду та за результатами опитувань професорсько-викладацького складу навчальних закладів ДСНС різного рівня ми гіпотетично визначили фактори, які позитивно, на наш погляд, впливають на освітнє середовище ВНЗ ДСНС. При цьому ми брали до уваги ті з них, які можуть на практиці, в реальному освітньому процесі реалізувати науково-педагогічні працівники, командири та адміністрація навчальних закладів. Це допомогло виявити всі сприятливі (продуктогенні [9]) зовнішні та внутрішні фактори вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності.

Попередньо, для полегшення роботи експертів, ми об'єднали всі можливі фактори в п'ять груп, врахувавши провідні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності у ВНЗ ДСНС: психологічно-мотиваційні (мотивація курсантів і студентів на розвиток здатності до керівної роботи); змістові (змістовий компонент управлінської компетентності); практико-функціональні (праксеологічний компонент підготовки курсантів і студентів до управлінської діяльності); технологічно-проектувальні (форми, методи, засоби і технології формування управлінської компетентності); організаційно-контрольні (організація, керівництво та контроль процесу підготовки до управлінської діяльності). Таку чималу кількість виокремлених факторів (понад 70) було досліджено за допомогою інструментів факторного аналізу [5, с. 43-44]. З метою розгляду факторів, необхідних для формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини, проводилось анкетування досвідчених викладачів, в якому взяли участь 17 осіб. Експерти оцінили значимість кожного з чинників, що дало змогу визначити найбільш істотні за ефективністю (реальним впливом на позитивні зміни в освітній системі). А кореляційний аналіз, який передбачений методикою проведення факторного, допоміг виявити зв'язки, які існують між ними, і згрупувати їх за подібністю впливу. Всі процедури виконувались у програмному пакеті Statistica 10.

Після виконання необхідних розрахунків, групування факторів і відкинення незначущих, які не були віднесені до жодної групи, визначено найбільш вагомі (генеральні) фактори, що були інтерпретовані нами як педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини. Для кожної з них було сформульовано

визначення, відповідно до спільної, глибинної суті сукупності факторів-конструктів. Окремі чинники, які виявились значущими і були об'єднані як складові генеральних (фактори-конструкти), фактично конкретизують кожну визначену педагогічну умову, що дає змогу розробити детальні дії щодо реалізації умов і використати їх під час перевірки ефективності вдосконалення освітньої системи [7, с. 57-59]. Розглянемо та деталізуємо визначені педагогічні умови.

- Планомірна мотивація курсантів і студентів до розвитку управлінських здібностей і якостей:

- створення стійких соціальних, психологічних мотивів до оволодіння управлінськими вміннями і навичками;

- формування особистісних якостей керівника, стабільної емоційно-вольової сфери, суб'єктного потенціалу, адекватної самооцінки;

- психолого-педагогічний супровід управлінської підготовки, створення конструктивної атмосфери навчання та виховання майбутніх керівників;

- сприяння розвитку здатності до саморегуляції управлінської діяльності в навчальній і подальшій професійній діяльності;

- надання управлінській підготовці особистісного сенсу, націлення на пошук нових підходів і способів вирішення професійних завдань, професійно-управлінський саморозвиток;

- рефлексія власної управлінської компетентності на всіх етапах професійної підготовки у ВНЗ;

- активізація потреби в саморозвитку та підвищенні рівня управлінської компетентності.

Наголосимо, що в підвищенні мотивації курсантів і студентів до професійної підготовки загалом і подальшої управлінської діяльності доцільно враховувати стан психологічного мікроклімату, атмосфери навчання: задоволеність суб'єктів освіти взаємостосунками, процесом навчально-виховної взаємодії; настрої, що панує в освітньому процесі; взаєморозуміння з командирами і викладачами, авторитетність педагогічних працівників і адміністрації закладу; широка участь майбутніх фахівців у самоуправлінні; згуртованість, свідомо дисципліна суттєво визначають продуктивність навчально-виховної діяльності та закладають основу реалізації в подальшому власної управлінської діяльності випускників на демократичних засадах. Також, однією з тенденцій, що набуває нині провідного значення, є посилення уваги до належного психологічного супроводу професійної підготовки, а також формування в майбутніх фахівців готовності до діяльності в складних, екстремальних психологічних умовах, що притаманні для професій галузі безпеки людини. Це надзвичайно важливо для керівників підрозділів, завдання яких – не лише власна

підготовка та компетентність у рішеннях, а й морально-психологічна підтримка та розвиток усіх членів підпорядкованого колективу.

- Системність і міждисциплінарність змісту підготовки до управлінської діяльності:

- залучення наукових працівників і роботодавців до відбору змісту теоретичної та практичної управлінської підготовки;

- неперервне оновлення змісту управлінської підготовки відповідно до змін і характеру професійної діяльності в галузі;

- конкретизація цілей управлінської підготовки в галузевих стандартах освіти;

- спрямованість змісту управлінської підготовки на формування всіх компонентів управлінської компетентності;

- узгодження навчальних програм та органічне поєднання змісту всіх дисциплін у питаннях управлінської підготовки.

- забезпечення випереджувальності змісту управлінської підготовки в контексті державних і галузевих нормативних документів.

Стрижнем вищої освіти є її зміст – дидактично обґрунтована, логічно впорядкована та структурована наукова інформація, що має професійну спрямованість і визначає освітню діяльність з оволодіння всіма компонентами професійної підготовки відповідного рівня і профілю, засвоєння якої забезпечує якості особистості, її професійний, інтелектуальний, етичний, естетичний, емоційний і фізичний розвиток [3, с. 320]. Зміст освіти сьогодні розглядається як система сучасних наукових знань і передових способів діяльності, а також суттєвих елементів науково-дослідної, раціоналізаторської та винахідницької роботи кваліфікованих фахівців, що готує їх до професійної діяльності та співпраці в колективі. Інноваційні розробки щодо змісту освіти, так чи інакше, пов'язані з ідеями інтеграції.

Завдання дидактично доцільного добору та конструювання змісту вищої освіти полягають у досягненні систематичності та послідовності у викладенні знань, виробленні професійних умінь, формуванні практичних навичок, прийомів діяльності, забезпеченні розвивальної функції навчання. Зміст підготовки до управлінської діяльності має реалізувати: систематизацію знань, пов'язаних із вирішенням професійних завдань; налагодження міждисциплінарних зв'язків; актуалізацію знань із менеджменту; використання опанованого теоретичного матеріалу для вирішення завдань прикладної спрямованості; забезпечення наступності у вивченні навчального матеріалу, пов'язаного з управлінською діяльністю тощо.

- Комплексне проектування практичної підготовки до управлінської діяльності:

- забезпечення професійно-практичної, функціональної спрямованості управлінської підготовки на основі систематизованих теоретичних знань;

– розвиток умінь і навичок організації колективної роботи і злагодженої професійної співпраці в групі;

– формування управлінської компетентності на основі досвіду керування підлеглими в надзвичайних ситуаціях;

– навчання застосуванню стилів управління та виконання управлінських ролей у професійній діяльності;

– моделювання управлінської діяльності в освітньому процесі та різних видах навчально-професійної діяльності, в тому числі квазі-управлінської;

– проведення екстремальної психологічної та психолого-педагогічної підготовки до управлінської діяльності;

– виконання функцій управління на різних посадах у підрозділах під час навчальних практик (стажувань).

Проектування професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності передбачає формування сукупності компонентів управлінської компетентності – поєднаних знань, умінь і способів їх використання для вирішення професійно-управлінських завдань. Це відбувається за допомогою опанування сучасними видами, методами і технологіями управління у професійній діяльності. Для цього необхідно сформувати в курсантів і студентів вміння мислити оперативну та комплексно, працювати з потоками різноаспектної інформації, виконувати планування та проектування, раціонально та свідомо обирати найкращі способи управлінської діяльності, планувати власну роботу та роботу підлеглих, прогнозувати її наслідки і передбачати результати, оцінювати адекватність обраних рішень і загальну ефективність роботи підрозділу, зокрема в надзвичайних ситуаціях.

Під час проектування підготовки у ВНЗ ДСНС майбутніх фахівців до виконання управлінських функцій доречно планувати такі форми навчальної діяльності: традиційну академічну (лекції, семінари); квазіпрофесійну (відтворення в навчальних аудиторіях умов перебігу та динаміки реальної діяльності, професійних ситуацій, службових обов'язків і стосунків керівника, за допомогою моделювання управлінських функцій і ділових ігор) і навчально-професійну (практики і стажування на відповідних посадах, наприклад, у Навчальній пожежно-рятувальної частині, яка виконує бойові чергування та виїзди на реальні надзвичайні ситуації, та в діючих підрозділах ДСНС).

• Створення інноваційної технології формування управлінської компетентності:

– упровадження міждисциплінарної підготовки до управлінської діяльності на основі дотримання педагогічних закономірностей і принципів, а також вимог, що висувуються до фахівців у галузі;

– урахування функцій ДСНС, особливостей діяльності та специфіки навчання в побудові та реалізації новітніх методів і технологій управлінської підготовки у профільних ВНЗ;

– обґрунтоване поєднання сучасних інформаційних і традиційних форм, методів і засобів теоретичної та практичної підготовки до управлінської діяльності;

– реалізація міждисциплінарних зв'язків під час формування знань, умінь і навичок, необхідних для подальшої управлінської діяльності;

– інтегроване формування управлінської компетентності в процесі комплексних тактико-спеціальних навчань;

– використання в освітньому процесі управлінських тренінгів, рольових і ділових ігор як засобів моделювання рольових позицій керівника;

– використання методів і засобів розвитку професійного спілкування в процесі управлінської підготовки;

– координування науково-дослідної роботи щодо формування управлінської компетентності на всіх етапах професійної підготовки.

Для ефективного формування управлінської компетентності як важливої складової професійної підготовки необхідна продумана організація освітнього процесу, реалізація педагогічних підходів і методичних заходів, передусім, упровадження інноваційних технологій і застосування методів, які сприяють формуванню всіх компонентів управлінської компетентності майбутніх фахівців залежно від їхніх індивідуальних нахилів (творчо-проблемний, ігрові методи, використання рольових моделей управлінської взаємодії, проектні технології тощо), а також використання процедур оцінювання, адекватних одержаному курсантами і студентами досвіду та сформованим компетентностям, що враховують специфіку їхньої підготовки. Помітний потенціал для управлінської підготовки фахівців у галузі безпеки людини закладений у контекстному навчанні. Особливістю методики формування управлінської компетентності в майбутніх фахівців у галузі безпеки людини є її поетапність. Вона потребує визначення конкретної послідовності навчальної діяльності курсантів і студентів, тобто етапів професійної підготовки до управлінської діяльності (пропедевтичний, теоретичної управлінської підготовки, практичної управлінської підготовки, інтегрування управлінської компетентності), кожен з яких передбачає вирішення певного освітнього завдання з вироблення управлінських якостей, формування компонентів управлінської компетентності – необхідних знань, умінь, навичок.

• Цілеспрямована організація у ВНЗ процесу підготовки до управлінської діяльності:

– прогнозування розвитку управлінських якостей у процесі підготовки майбутніх керів-

ників з урахуванням реальних і потенційних можливостей курсантів і викладачів;

– належне наукове обґрунтування, організаційне забезпечення та методичний супровід формування управлінської компетентності на основі потреб галузі безпеки людини і регіональних особливостей;

– чітка узгодженість і скоординованість дій усіх суб'єктів освітнього процесу в його цілісності (ректорату, факультетів, кафедр і кожного викладача) щодо управлінської підготовки;

– обґрунтоване розроблення педагогічних заходів для підвищення рівня управлінської підготовленості курсантів і студентів;

– забезпечення єдності, цілісності, послідовності, взаємозв'язку та безперервності формування управлінської компетентності на кожному етапі навчання;

– індивідуалізація управлінської підготовки майбутніх фахівців з урахуванням початкового рівня управлінської компетентності та його зростання;

– неперервна діагностика, оцінювання якості та моніторинг формування управлінської компетентності з використанням валідних засобів, методів, критеріїв і показників;

– всебічне забезпечення високого рівня психолого-педагогічної підготовленості науково-педагогічних працівників до формування та розвитку управлінської компетентності майбутніх фахівців.

Основна мета – «пробудити» в курсанта (студента) керівника, лідера, здатного вести за собою підлеглих, брати відповідальність, готового і спроможного керувати підрозділом у складних обставинах, у тому числі надзвичайних ситуаціях. Для цього необхідно максимально розвинути в майбутніх фахівців у галузі безпеки людини закладений лідерський потенціал, що вимагає: розширення площини освітньої діяльності та взаємодії викладачів, курсантів і студентів; використання педагогічних засобів, що стимулюють як індивідуальну, так і колективну управлінську діяльність; створення режиму найбільшого сприяння для розвитку управлінських задатків курсантів і студентів. Реалізація цієї умови на практиці потребує: надання прав викладачам для нестандартного вирішення традиційних педагогічних завдань; підтримки і заохочення адміністрацією ВНЗ інновацій, творчої ініціативи з боку всіх суб'єктів професійної освіти; розвиток демократичних стосунків між учасниками освітнього процесу; забезпечення викладачів достовірною інформацією про інновації в педагогічній діяльності; розширення та поглиблення зовнішніх зв'язків і співпраці навчального закладу, передусім – міжнародних. Підготовки у ВНЗ фахівців у галузі безпеки людини, зокрема до управлінської діяльності, безперечно, потребує невинного перегляду, оновлення та корегування структури, способів і методів освітнього процесу з

урахуванням оцінок поточного та завершального контролю, перевірки і неперервного моніторингу результатів навчання та виховання майбутніх керівників.

Як бачимо, визначені за допомогою факторного аналізу педагогічні умови за своєю суттю та наповненням достатньо близькі до попередньо запропонованих напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності, спроектованих з урахуванням цілісного підходу до освітньої системи. Це ще раз підтверджує доцільність їх обґрунтування. Водночас реалізація обґрунтованих умов потребує дотримання низки вимог і впровадження низки різноманітних заходів у освітньому середовищі ВНЗ за участі всіх його складових і суб'єктів професійної освіти. Зауважимо, що з урахуванням ресурсного підходу педагогічні умови в навчальних закладах сприймаються як ресурс освітнього процесу, що дає змогу зміни, розвитку освітньої системи [6, с. 64].

Висновок. Педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини трактуємо як комплекс спроектованих факторів впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу, що забезпечують цілісність підготовки курсантів і студентів до управлінської діяльності в освітньому середовищі ВНЗ ДСНС відповідно до вимог держави і суспільства щодо цивільного захисту населення та територій, сприяють всебічному розвитку фахівців як майбутніх керівників і створюють можливість для виявлення їхніх потреб, урахування управлінських здібностей, формування соціально та професійно важливих управлінських знань, умінь і якостей. Апробація визначених педагогічних умов відбувалася шляхом експериментального дослідження, спрямованого на моделювання системи підготовки курсантів і студентів вищих навчальних закладів ДСНС України до управлінської діяльності. Для організації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини із застосуванням запропонованих інновацій було виокремлено заходи, необхідні для формування компонентів управлінської компетентності в процесі навчально-пізнавальної, навчально-виховної та професійно-практичної роботи у ВНЗ. Вони покладені в основу програми експериментального дослідження, спрямованого на реалізацію авторської моделі, підготовки фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності. Уважаємо, що виявлені педагогічні умови беззаперечно необхідні для успішного формування управлінської компетентності курсантів і студентів. Створення цих умов, як свідчать результати проведеного дослідження, дозволяє значно підвищити рівень підготовки до управлінської діяльності в майбутніх фахівців у галузі безпеки людини у ВНЗ ДСНС.

Окрім того, зазначимо, що педагогічні умови, спрямовані на вдосконалення освітньої практики, вимагають постійного коригування, оскільки чинники, які діють на галузь освіти, повсякчас змінюються, ускладнюючи її функціонування. Виявлені й обґрунтовані умови вважаємо детермінантами продуктивної методики розвитку управлінської компетентності у ВНЗ ДСНС. Подальшого дослідження потре-

бує методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини, створення відповідної технології, а також підготовки концепції, яка орієнтує науково-педагогічний колектив на поєднання зусиль відповідно до перспективних завдань щодо запобігання надзвичайним ситуаціям і подолання їх наслідків.

Література

1. Борытко Н. М. В пространстве воспитательной деятельности: монография / Н. М. Борытко. – Волгоград : Перемена, 2001. – 181 с.
2. Бурый С. Формування управлінської культури майбутнього офіцера в процесі практичної підготовки як педагогічна проблема / Сергій Бурый // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2016. – № 1 (52). – С. 21-25.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Ипполитова Н. Анализ понятия «педагогические условия»: сущность, классификация [Электронный ресурс] / Наталья Ипполитова, Наталья Стерхова // General and Professional Education. – 2012. – № 1. – С. 8-14. – Режим доступа : http://genproedu.com/paper/2012-01/full_008-014.pdf.
5. Климчук В. О. Факторний аналіз : використання у психологічних дослідженнях / В. О. Климчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 8. – С. 43-48.
6. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : на допомогу здобувачам наукового ступеня / А. В. Литвин. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 76 с.
7. Литвин А. В. Проблема обґрунтування педагогічних умов у наукових дослідженнях / А. В. Литвин // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Вип. 44. – К.; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 119-123.
8. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС : підручник / За заг. ред. В. П. Садкового. – Харків : УЦЗУ, 2009. – 244 с.
9. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учеб. для студ. пед. вузов : в 2 кн. / И. П. Подласый. — М. : Гуманит. издат. центр «ВЛАДОС», 1999. — Кн. 1 : Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
10. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
11. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібник / М. М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2006. – 560 с.

References

1. Borytko N. M. In the space of educational activity: a monograph / N. M. Boritko. – Volgograd: Change, 2001. – 181 p.
2. Bury S. Formation of managerial culture of the future officer in the process of practical training as a pedagogical problem / Sergey Bury // Scientific herald of the name of V.O. Sukhomlynsky. Pedagogical sciences. – 2016 – No. 1 (52). – P. 21-25.
3. Encyclopedia of Education / Acad. ped Sciences of Ukraine; Goal. Ed. V.G. Kremen. – K.: Yurincom Inter, 2008. – 1040 pp.
4. Ippolitova N. Analysis of the concept of «pedagogical conditions»: essence, classification [Electronic resource] / Natalya Ippolitova, Natalia Sterhova // General and Professional Education. – 2012. – No.1. – P. 8-14. – Access mode: http://genproedu.com/paper/2012-01/full_008-014.pdf.
5. Klymchuk V.O. Factor analysis: use in psychological research / V.O. Klymchuk // Practical psychology and social work. – 2006. – No.8. – P. 43-48.
6. Lytvyn A.V. Methodological principles of the concept of «pedagogical conditions»: for the help of the applicants of a scientific degree / A.V. Lytvyn. – Lviv: SPOLN, 2014. – 76 p.
7. Litvin A.V. The Problem of Substantiation of Pedagogical Conditions in Scientific Researches / A.V. Lytvyn // Modern Information Technologies and Innovative Methods of Training in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems: Sb. sciences pr. – № 44. – K.; Vinnitsa: LLC «Planer», 2016. – P. 119-123.
8. Basis of psychological support of the Ministry of Emergencies: textbook / For Ed. V.P. Sadkovy. – Kharkiv: UGZU, 2009. – 244 p.
9. Podlasy I. P. Pedagogics. New course: study. For the studio. ped high schools: 2 books. / I. P. Podlasy. - M.: Humanet. issuance Center «VLADOS», 1999. – Kn. 1: Common basics. The learning process. – 576 p.
10. Semichenko VA Psychology pedagogical activities: Teach. manual / V.A. Semichenko. – K.: Vishakhsh., 2004. – 335 p.
11. Fitsula M. M. Pedagogics: Teach. manual / M. M. Fitsula. – K.: Academic Edition, 2006. – 560 p.

Повстин О.В. Педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини.

У статті обґрунтовано, уточнено і деталізовано педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини, які матимуть прогностичний характер і зможуть бути реалізовані в реальному освітньому середовищі вищого навчального закладу. Розглянуто методологічну сутність поняття «педагогічні умови», яка визначається станом суспільного розвитку та характером міжособистісних зв'язків, рівнем духовної культури, знаннями, досвідом. За допомогою факторного аналізу визначено наступні педагогічні умови формування управлінської компетентності у фахівців у галузі безпеки людини: планомірна мотивація курсантів і студентів до розвитку управлінських здібностей і якостей; системність і міждисциплінарність змісту підготовки до управлінської діяльності, комплексне проектування практичної підготовки до управлінської діяльності; створення інноваційної технології формування управлінської компетентності; цілеспрямована організація у вищих навчальних закладах процесу підготовки до управлінської діяльності. Доведено, що визначені педагогічні умови за своєю суттю та напо-

вненням достатньо близькі до запропонованих напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності, спроектованих з урахуванням специфіки діяльності у галузі та цілісного підходу до освітньої системи. Запропоновані педагогічні умови комплексно впливатимуть на формування управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини, завдяки зовнішнім та внутрішнім чинникам освітнього процесу, що забезпечують цілісність підготовки курсантів і студентів до управлінської діяльності в освітньому середовищі вищих навчальних закладів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, відповідно до вимог держави і суспільства щодо цивільного захисту населення та територій. Також, визначено, що такі педагогічні умови сприяють всебічному розвитку фахівців як майбутніх керівників і створюють можливості для виявлення їхніх потреб, виявлення управлінських здібностей, формування соціально та професійно важливих управлінських знань, умінь і якостей. Визначено, що педагогічні умови, спрямовані на вдосконалення освітньої практики, вимагають постійного коригування, оскільки чинники, які впливають на підготовку фахівців в галузі безпеки, повсякчасно змінюються, створюючи нові умови її функціонування.

Ключові слова: педагогічні умови, управлінська компетентність, управлінська підготовка, надзвичайна ситуація.

Повстын О.В. Педагогические условия эффективного формирования управленческой компетентности у специалистов в отрасли безопасности человека.

В статье обоснованы, уточнены и детализированы педагогические условия эффективного формирования управленческой компетентности специалистов в отрасли безопасности человека, которые будут иметь прогностический характер и смогут быть реализованы в реальной образовательной среде высшего учебного заведения. Рассмотрена методологическая сущность понятия «педагогические условия», которая определяется состоянием общественного развития и характером межличностных связей, уровнем духовной культуры, знаниями, опытом. С помощью факторного анализа определены следующие педагогические условия формирования управленческой компетентности у специалистов в отрасли безопасности человека: планомерная мотивация курсантов и студентов к развитию управленческих способностей и качеств; системность и междисциплинарность содержания подготовки к управленческой деятельности, комплексное проектирование практической подготовки к управленческой деятельности; создание инновационной технологии формирования управленческой компетентности; целеустремленная организация процесса подготовки к управленческой деятельности в высших учебных заведениях. Доказано, что определенные педагогические условия по своей сути и наполнению достаточно близки к предложенным направлениям совершенствования профессиональной подготовки будущих специалистов в отрасли безопасности человека к управленческой деятельности, спроектированных с учетом специфики деятельности в области и целостного подхода к образовательной системе. Предложенные педагогические условия комплексно будут влиять на формирование управленческой компетентности специалистов в отрасли безопасности человека, благодаря внешним и внутренним факторам образовательного процесса, обеспечивающих целостность подготовки курсантов и студентов к управленческой деятельности в образовательной среде высших учебных заведений Государственной службы Украины по чрезвычайным ситуациям в соответствии с требованиями государства и общества по гражданской защите населения и территорий. Также, определено, что такие педагогические условия способствуют всестороннему развитию специалистов как будущих руководителей и создают возможности для выявления их потребностей, управленческих способностей, формирования социально и профессионально важных управленческих знаний, умений и качеств. Педагогические условия, направленные на совершенствование образовательной практики, требуют постоянной корректировки, поскольку факторы, которые влияют на подготовку специалистов в области безопасности, постоянно изменяются, создавая новые условия ее функционирования.

Ключевые слова: педагогические условия, управленческая компетентность, управленческая подготовка, чрезвычайная ситуация.

Povstyn O.V. Pedagogical conditions of effective formation of administrative competence of specialists in the field of the human security.

The article substantiates, clarifies and details the pedagogical conditions of effective formation of managerial competence of specialists in the field of human security, which will be of a prognostic nature and can be implemented in the real educational environment of a higher educational institution. The methodological essence of the concept of «pedagogical conditions» is considered, which is determined by the state of social development and the nature of interpersonal relations, level of spiritual culture, knowledge and experience. Using factor analysis, the following pedagogical conditions for the formation of managerial competence in the field of human security have been identified: systematic motivation of students and students for the development of managerial abilities and qualities; systematic and interdisciplinary content of preparation for management activities, integrated design of practical training for management activities; creation of innovative technology for the formation of managerial competence; purposeful organization in higher educational institutions in the process of preparation for management activities. It is proved that certain pedagogical conditions by their essence and content are sufficiently close to the proposed directions of improvement of professional training of future specialists in the field of human security to management activities, designed in view of the specifics of activities in the field and the holistic approach to the educational system. The proposed pedagogical conditions of complex influence on the formation of administrative competence of specialists in the field of human security, due to external and internal factors of the educational process, ensuring the integrity of training cadets and students for management activities in the educational environment of higher educational establishments State Emergency Service of Ukraine, as required by state and society on civil protection of population and territories. It is also determined that such pedagogical conditions contribute to the comprehensive development of specialists as future managers and create opportunities for identifying their needs, identifying managerial abilities, forming socially and professionally important managerial knowledge, skills and qualities. It has been determined that the pedagogical conditions aimed at improving educational practice require constant correction as factors influencing the training of specialists in the field of security always change, creating new conditions for its functioning.

Keywords: pedagogical terms, administrative competence, administrative preparation, emergency.